

Bu proje Avrupa Birliği
tarafından finanse edilmektedir

ÇALIŞTAYLARDA KADINLARIN ADALETE ERİŞİMİ HAKKINDA DİLE GETİRİLEN SORUNLAR, YAPILAN ÇALIŞMALAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ
İÇİN GÜÇLÜ SİVİL ALAN

**HAZIRLAYAN:
DAMLA ALVER**

**KATKI SUNANLAR:
NİSA GÖÇMENOĞLU
CEREN KURT ALYURT**

Bu rapor, 14 Aralık 2022 tarihinde Ankara, 18 Aralık 2022 tarihinde İzmir ve 25 Aralık 2022 tarihinde Adana'da yüz yüze; 18 Ocak 2023 tarihinde Karadeniz bölgesinde ve 27 Ocak 2023 tarihinde Doğu Anadolu Bölgesinde online olarak bölge sivil toplum örgütleri ve baro temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştaylarda ve son olarak 25-26 Nisan 2023 tarihlerinde Ankara'da tüm Türkiye'den sivil toplum örgütleri, baro ve çeşitli kurumların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda paylaşılanlar çerçevesinde raporlaştırılmıştır.

Bu rapor, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin (UN Women) desteklediği "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü Sivil Alan" ortak programının bir parçası olan ve Uçan Süpürge Vakfı'nın yürüttüğü "Kadınların Adalet ve İnsan Hakları Mekanizmalarına Erişimi" başlıklı projesinin fonları kullanılarak hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde taraflardan herhangi birinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Belgenin tamamının ya da belirli kısımlarının çoğaltılması/çevirisi ile ilgili diğer her türlü talep için Uçan Süpürge Vakfı ile irtibata geçilmelidir. (info@ucansupurge.org.tr)

Bu belge ile ilgili diğer yazışmalar için Uçan Süpürge Vakfı
Nene Hatun Cd. Şairler Sk. No:7/4 GOP,
Çankaya/ANKARA +90 (312) 426 9712
E-mail: info@ucansupurge.org.tr ile irtibata geçilmelidir.

Kapak tasarımı ve
sayfa düzeni: Uçan
Süpürge Vakfı,
Türkiye.

© Uçan Süpürge
Vakfı, Ekim 2023.
Tüm hakları
saklıdır. Lisans
sahibi belirli
koşullar altında
Uçan Süpürge
Vakfı'dır.

TEŞEKKÜR

Çalıştaylara katılan tüm temsilcilere ve ayrıca 25-26 Nisan tarihlerinde konuşmacı olarak yer alan
Gülbanu Altınok Dertli (Birleşmiş Milletler Kadın Birimi),
Hülya Gülbahar (Eşitiz/EŞİK),
Şenal Sarıhan (29 Ekim Kadınları Derneği),
İpek Bozkurt (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu),
Dr. Öğr. Üyesi Aslı Şimşek (Bozok Üniversitesi Hukuk Fakültesi),
Dr. Öğr. Üyesi Olcay Karacan (Çukurova Üniversitesi),
Doç. Dr. Nadire Özdemir (Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi), Deniz Eylem Coşkun (Adana Barosu Kadın Hakları Merkezi),
Zuhal Özbelli (Adana KA-DER),
Bilge Girgin (Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi),
Gelincik Merkezi (Sanem Küçükarzuman),
Esmer Özer (Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Merkezi),
Aslı Pasinli (Dayanışmanın Kadın Hali Derneği),
Asuman Aydın (Ordu Barosu Kadın Hakları Merkezi),
Aysun Aydın (Ordu Kadını Güçlendirme Derneği),
Fatma Ülgen (Van Barosu Kadın Hakları Komisyonu),
Rojbin Bor (Van Star Kadın Derneği),
Hatice Kaynak (TBB Çocuk Hakları Komisyonu Başkanı),
Şahin Antakyalıoğlu (ECPAT),
İlayda Önal Toprak (UNICEF),
Volkan Tufan (Kamu Denetçiliği Kurumu),
Zeynep Mutlu (Ankara Adliyesi Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü),
Bilge Filiz (Avrupa Konseyi) ve
Gökçe Bahar Öztürk'e (Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı) katkılarından dolayı teşekkürler.

SORUNLAR

Kadınların ve kız çocuklarının haklarını bilmemeleri: şiddetin ne olduğunu bilmemek ve anlamamak, hak ihlalinin ne olduğunu bilmemek

Adalette erişimde sosyo-ekonomik sorunlar: adli yardımın kadınların ekonomik ihtiyaçlarına cevap vermede yeterli olmaması, bütçenin kısıtlı olması, çadır kentlerde yaşayan mülteci kadınların ve mevsimlik tarım işçilerinin adalette erişimde ve temel hakların gerektirdiği koşullara sahip olmada sorunlar yaşamaları, kadınların miras hakkına ulaşmakta sorun yaşamaları, kadınların bakım hizmetlerini gerçekleştirmeleri yüzünden kurumlara başvuramaması

Adli yardım belgelerinin toplanmasındaki güçlükler: özellikle taşrada adli yardım için gerekli belgeleri verecek kişilerin kadına yönelik şiddeti gerçekleştiren kişi ve onun yakını olması ihtimalinin artması, internet kullanamayan kadınların adli yardım için gerekli belgeleri toplamaya çalışırken kurumlara gitmek zorunda olması ve ayrıca yol parası da ödemek zorunda kalmaları, adli yardım durumlarında dahi kadınların vekalet ücreti ödemek zorunda kalmaları

Etkili hukuki mekanizmaların olduğuna inanmama

Kesişimsel adaletsizlikler: mülteci ve sığınmacılara yönelik ayrımcılık, sığınmacı kadınların dil sorunları yaşamaları, sığınmaevlerine kabul edilmemeleri, boşanmak istediklerinde aile mahkemelerinin evli olduklarına dair belge istemesi ancak kadınların bu belgelere sahip olmamaları nedeniyle boşanamamaları, kadınların ana dillerinde kendilerini ifade edememeleri ve tercümanların zaman zaman yetersiz kalmaları

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan problemler: şiddete uğradığını dile getiren kadınların toplum tarafından yargılanması ve kurumlara başvuruda cesaret eksikliği olması, damgalanma ve şiddete uğrama korkusu, şiddete uğrayan kadının kendini güçsüz hissetmesi, erkeklerin sürece yeterince dahil edilmemesi, kadınların birbirlerine karşı uyguladığı şiddet, kadınların yaşadıklarının kader olduğunu düşünmeleri, kadınların ekonomik özgürlüklerinin olmaması, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının aşılammaması, adliye çalışanlarına ve kalem personellerine verilen toplumsal cinsiyet eğitimlerinin isminin ailenin korunması olarak değiştirilmesi, şiddet gören kadına ulaşılmasında yaşanan güçlükler

İstanbul Sözleşmesinden çekililmesi: Şiddet uygulayan erkeklerin cesaretlenmesi, kolluktaki uygulamaların değişmesi

Adalet mekanizmalarına erişimdeki zorluklar: Ankara özelinde bu duruma örnek olarak Çukurambar'a taşınan aile mahkemesinin fiziki erişilebilirlik açısından uygun olmaması ve adliyelerin çok parçalı bir şekilde şehrin farklı yerlerine dağılmış olması gösterilmiştir. Adana'da adliyenin merkezden uzakta olması kadınların erişimi açısından zorluklara yol açmaktadır. Adana'da 25 Nisan 2023 tarihinde adliyeye gitmek isteyen bir kadının 100 TL yol parası olması gerektiği belirtilmiştir.

Yasa koyucuların ve uygulayıcıların toplumsal cinsiyet konusundaki bilgi eksikliği: hakimlerin, kolluğun, mahkemedeki görevlilerin ve yasa koyucuların gerekli bilgiye sahip olmaması, kolluğun başvuran kadınlara yeterli bilgi vermemesi, ilgisiz ve suçlayıcı davranması, böyle bir hakkın yok diyerek kadınları geri göndermesi ve şikayetçi değil şeklinde not düşmesi, yargılamada şiddet uygulayıcısına toplumsal cinsiyet önyargılarından kaynaklanan sebeplerle haksız tahrik indirimi uygulanması, devletin özen yükümlülüğünün gereklerinin yerine getirilmemesi, uzman eşliğinde ifade verilmesi gerekliliğine uyulmaması

6284 sayılı Kanunun uygulanması sebebiyle yaşanan problemler: kanuna göre alınan tedbirlere rağmen şiddet gören ve öldürülen kadınlar, hakim ve savcı sayısının azlığı, kanunda öngörülen tedbirlerin hızlıca alınsa dahi verilen tedbir sürelerinin azaltıldığının görülmesi, çadır kentlerde yaşayan kadınlar için uzaklaştırma gibi kararların etkin bir şekilde uygulanamaması, şiddet görenin, elektronik kelepçe de dahil olmak üzere, şiddetten korunmak için yapabilecekler yapılmış olmasına rağmen, görevlilerin özensiz davranmaları nedeniyle şiddetten korunamıyor olması, 6284 sayılı Kanunda belirtilen genel sağlık sigortası düzenlemesinin az uygulanıyor olması

Mevzuatla ilgili problemler: Mevzuatın dağınık olması ve özel hukuk ve ceza hukukuyla ilgili adli yardım sistemlerinin ayrı olması ve bu mevzuatın toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle hazırlanmamış olması, hukuk dilinin anlaşılır olmaması

Medyadaki haberlerin veriliş şekli:

Özellikle tedbir alan kadınların öldürüldüğüne ilişkin haberlerin sıklığının, öğrenilmiş çaresizlikle birlikte hukuka başvurmada caydırıcı bir etkisi olması, şiddet uygulayıcısını meşrulaştıracak bir dil kullanımından kaçınılması, ifşa ve me too hareketlerinin adalet sistemlerinin kadın aleyhine işlediği düşüncesini pekiştirme tehlikesi taşıması ve ifşa üzerinden başarılı kadınların yaşadıklarının görülmesinin diğer kadınlarda cesaret kırıcı olabileme ihtimali

Uygulamadan kaynaklanan problemler: 12 yaşından büyük oğlan çocuklarının sığınmaevine alınmaması sonucu kadınların sığınmaevine gitmekten imtina etmesi, cinsel istismara maruz kalan ve hastaneye başvuran kız çocuklarının bilgilerinin önlem alınması için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'yla paylaşılması, adli yardım başvuru odalarının başvuru almaya uygun olmaması, adli yardım birimlerinin sabit hatlarının olmaması, nafaka kararının verilmesinde ve nafakanın tahsil edilmesinde yaşanan sorunlar, depremin ardından mülkiyetin kime ait olduğuna bakılmaksızın hasarlı evler için gerçekleştirilen ödemenin erkek eşe yapılıyor olması, KADES uygulamasında, bölgeye göre, şiddet gören kadının butona bastıktan sonra müdahalenin her zaman yeterince hızlı olamaması , cezaların infazıyla ilgili yaşanan sorunlar, uzaklaştırma kararı verilirken hem şiddete maruz kalan kadına hem de şiddet failine uzaklaştırma kararı verildiği durumların görülmesi, Aile içi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Bürolarında ikincil mağduriyet yaşanmaması konusunda yeterince önlem alınmaması, davaların uzun sürmesi

İkincil mağduriyet yaşanmasının önüne geçilememesi: Kadınların uygulayıcılar karşısındaki hal ve tavırları konusunda kaygı yaşamaları, giysilerine ve takılarına dikkat etmeleri gerektiğini düşünmeleri

Verilerin toplanmasındaki eksiklikler: Verilerin takibine ilişkin etkili mekanizmaların olmaması

Kadınların Adalete Erişiminde Etkili Mücadele Yürütmek: Baro yönetimlerinin kısa süreli olması nedeniyle işbirliklerinin uzun süreli olamaması

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kadınların ve kız çocuklarının haklarını bilmemeleri:

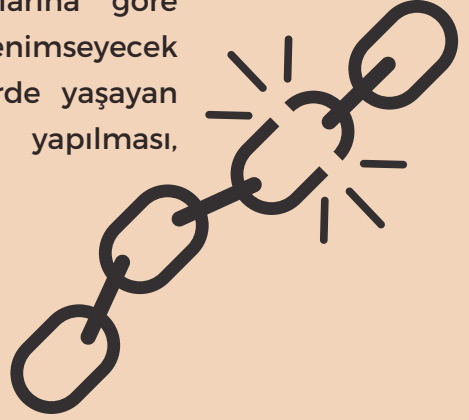
Kadınların şiddet durumunda başvurabilecekleri kurum ve telefon numaralarının bilgisinin küçük broşürler halinde dağıtılarak yaygınlaştırılması, avukata gidemeyen kadınlara ulaşmak veya avukata gitmeden öncesi için temel hukuki soruların sorulduğu ve doğru bir şekilde cevaplandığı bir yapay zeka sistemi oluşturmak,

sivil toplum örgütlerinin adalete erişemeyen kadınlarla, onların yaşadıkları yerlere giderek sohbetler gerçekleştirmeleri ve bu konuda muhtarlarla işbirlikleri yapılması, kadınlara adliyede nelerle karşılaşılacakları üzerine bir eğitim verilmesi, hukuk tasarımı çalışmalarıyla hukuki meselelerin tasarımlar üzerinden basit bir şekilde nasıl anlatılacağına belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılması, çocukların hakları ihlal edildiğinde ne yapacaklarına dair bilgilere sahip olması, okullarda ebeveynlere şiddetin, hak ihlalinin ve haklarının ne olduğu üzerine bir eğitim verilmesi

Adaletle erişimde sosyo-ekonomik sorunlar:

Kadınların işgücüne katılımlarının sağlanması, adli yardımın bütçesinin artırılmasına yönelik sivil toplum örgütlerinin de desteğiyle çalışmalar yapılması, şiddet mağduruna hukuki destek sunmanın yanında, psikolojik destek de sunmak ve ihtiyaçlarına göre bütüncül bir yaklaşım benimseyecek çalışmalar yapmak, çadır kentlerde yaşayan kadınlara yönelik çalışmalar yapılması, çocuklar için kreş açılması

Adli yardım belgelerinin toplanmasındaki güçlükler: Adli yardım alınsa bile noter ücreti ödenmek zorunda olduğundan şiddet mağduru kadının noter ücretini ödememesini sağlamak üzere çalışmalar yürütülmesi (Adana’da gerçekleştirilen çalıştayın ardından bu konuda çalışmalar yürütülmüş ancak vekalet ücretlerinin büyük bir kısmının vergi olduğu bilgisinin edinilmesi sonucunda çalışmalarda ilerleme sağlanamadığı belirtilmiştir), adli yardım başvuru belgelerinin değiştirilmesini sağlamak üzere politika yürütülmesi. Bu konuda öncelikle baro temsilcilerinin bir araya geldiği bir çalıştay gerçekleştirilmesi.

Etkili hukuki mekanizmaların olduğuna inanmama: Yapılan projelerde sürdürülebilirliğin sağlanması, eğitimcilerin sürekli değişmemesi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan problemler: Kadınların güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik politikalara katkı sunmak, kadınlara ulaşabilmek için yeni arayışlarda bulunmak, kadın muhtarların sayısının artması

Adalet mekanizmalarına erişimdeki zorluklar: Hukuki destek veren hatların ulaşılabilir olmasının sağlanması, çocuk dostu kurumsal mekanizmaların olması, çocuk davalarında çocuk hakları alanında çalışan bağımsız bir temsilcinin olması, ev ziyaretleri gibi yöntemlerle çocuk başvurmadan da gerekli izlemelerin yapılması

Yasa koyucuların ve uygulayıcıların toplumsal cinsiyet konusundaki bilgi eksikliği: Yargı personellerine, kolluğa ve avukatlara toplumsal cinsiyet eğitimleri verilmesi veya çay-kahve sohbetlerinin yapılması, katiplik sınavı sonrası bir eğitim verilmesi, Türkiye'nin her bölgesinde kurulan adli destek hizmet mağdurları müdürlüklerinin barolarla işbirliği yapması ve bu müdürlüklerin personellerine eğitimler verilmesinin sağlanması

Mevzuatla ilgili problemler: Hukuk dilinin sadeleştirilmesi, tebligat hukukunun uygulanması üzerine çalışmalar yürütülmesi, Avrupa Konseyi kriteri olan her 10.000 nüfusa bir sığınmaevi ve kadın danışma merkezi, her 200.000 nüfusa bir cinsel şiddet kriz merkezi oluşturulması, diğer bakanlıklarla işbirliği içinde çalışacak bir Kadın ve Eşitlik Bakanlığının kurulması

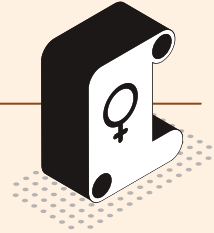
İkincil mağduriyet yaşanmasının önüne geçilememesi: ikincil mağduriyetin önüne geçmek için görevlilere eğitim vermek

Medyadaki haberlerin veriliş şekli: Medyada kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran yayınlarla mücadele edilmesi

Verilerin toplanmasındaki eksiklikler: Veri takibi sisteminin oluşturulması, tedbir kararı isteyen ve hakkında tedbir kararı istenen kişiler için kolluk tarafından izleme dosyaları açılması. Bu izleme dosyalarıyla tedbir kararlarının ihlal edilip edilmediği, tazyik hapsine ihtiyaç duyulup duyulmadığı, yeniden bir tedbir kararı istenip istenmediği gibi bilgilerin raporlanması.

Uygulamadan kaynaklanan problemler: Sosyal devlet ilkesi gereğince kadınların adalete erişimi konusunda devletin daha etkili olması konusunda mekanizmaları harekete geçirmek üzere çalışacak platformların oluşturulması, hızlı ve tek bir elden ve masrafsız adalete erişimin sağlanması, çocuk izlem merkezleri gibi kadın izlem merkezlerinin oluşturulması, şiddet görenin durumunun aile sağlığı merkezlerince tespit edilebilir olması. Bunun için aile hekimlerine eğitim verilebilir ve bu alanda uzmanlaşmış psikiyatristler ve psikologlar da aile sağlığı merkezlerinde bulunabilir. Böylece şiddet gören adli kurumlara başvuramasa bile sağlık sistemi aracılığıyla şiddetin tespit edilip önlem alınması sağlanabilir. Adli yardım sabit hattının oluşturulması için gerekiyorsa bütçe talep edilmesi veya bu hattın Adalet Bakanlığı veya Türkiye Barolar Birliği üzerinden oluşturulması, miras hakkı için tapu kadastro görevlilerine toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri verilmesi

Kadınların Adalete Erişiminde Etkili Mücadele Yürütmek: Kadın hakları alanında çalışan örgütlerin, baroların ve diğer kurumların arasındaki işbirliğinin artması, kanunların oluşturulması ve uygulanmasında etkili olmak için çalışılması, iyi örnekler deneyim paylaşımı toplantıları düzenlemek, alanı güçlendirme ve deneyim paylaşımı çalışmaları yapmak, hak temelli savunuculuğun bütüncül bir şekilde yürütülmesi ve farklı kesişimsel adaletsizliklerin hesaba katılması ve ayrımcılıktan uzak durulması, görünürlüğün nasıl gerçekleştirileceğinin her çalışmanın özelliğine göre belirlenerek kadınlara ulaşmanın hedeflenmesi, sivil toplum örgütlerinin doğrudan kadınlara ulaşmada daha fazla çalışmalar yürütmesi, kurumlar arası işbirliği için bir hizmet haritası oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılması ve bunun üzerinden kadınların adalete erişimlerini sağlayacak bütünlüklü bir kurum oluşturulması

A wooden gavel with a brass band is positioned diagonally across a black, textured book. The background is a solid purple color. The title 'YAPILAN ÇALIŞMALAR' is written in white, serif, all-caps font, centered over the book and gavel.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi kadınlara bilgilendirme ve yönlendirme hizmeti sunduklarını belirtmiştir. Hizmetlerini sosyal medya hesapları üzerinden duyurduklarını ve saha çalışmaları, ped dağıtımı gibi hizmetlerinin olduğunu da ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra sığınmaevleri olduğunu söylemişlerdir. Ankara Barosu Gelincik Merkezi kadınlar için 7/24 hizmet veren bir hatları olduğunu belirtmiştir.

İzmir’de kadınlara kendi mahallelerinde ulaşmak ve özellikle kendi bölgelerinden güvenilir bir kadın aracılığıyla evinden çıkamayan kadınlara da ulaşmak ve onlara toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ve kadına yönelik şiddetle ilgili bilgi vermek için çalışmalar yürütülmektedir. 6284 sayılı kanunla ilgili bilinçlendirme toplantıları yapılmaktadır. Kahve bahane toplantılarıyla kadınlara hakları konusunda bilgilendirme yapılması ve mahallelerinden çıkamayan kadınlara ulaşmak için o bölgelere gidilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğiyle ilgili seminerler verildiğinden bahsedilmiştir. Kadınlar ve kız çocuklarına maddi yardım yapılması ve eğitim bursları veren sivil toplum örgütleri çalışmalarından bahsetmişlerdir. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet ve istismar davalarının takip ettiğini belirtmiştir. Böylece şiddet davalarında dava takibi yapılması ve bu konuda kamuoyu oluşturulmasıyla ilgili çalışmalar yürütülmektedir. Hukuki danışmanlık hizmeti veren sivil toplum örgütleri çalışmalarından bahsetmişlerdir. Karşıyaka’da bulunan sivil toplum örgütlerinin üç ayda bir toplanarak yerel sorunlar ve çözüm önerileri üzerinde tartıştığı çalıştaylar yapıldığı belirtilmiştir ve İzmir Kadın Kuruluşları Birliği ve Ege Kadın Buluşmaları Platformu da benzer şekilde sivil toplum örgütlerinin bir araya geldiği alanlardır.

Adana Büyükşehir Belediyesi ve Adana Barosu arasında imzalanan protokol gereği, şiddet mağduru kadınlara psikososyal ve hukuki destek verilmektedir. Adana'da fazla sayıda olduğu belirtilen, çadırlarda yaşayan kadınlarla ilgili olarak çalışmalar yürütülmektedir. Adana Barosu Kadın Hakları Merkezi adli yardıma başvuran şiddet mağduru başvurucuya herhangi bir dosya ayrımı yapılmaksızın atama yaptığını belirtmiştir. Kişinin şiddet mağduru olup olmadığı ve bu kapsamda atama yapılıp yapılmayacağı ön görüşme formlarına göre belirlenmekte ve başvuran iki soruyu cevaplamaktadır: 1. 6284 sayılı kanun kapsamında lehine herhangi bir tedbir var mı? 2. Kişi bir şiddet mağduru olduğunu beyan ediyor mu? Kişi şiddet mağduruysa bu konuda bilgilendirme yapılmakta ve merkezin eğitimini tamamlamış avukatları arasından atama gerçekleştirilmektedir. Bir başvuran Adana Adliyesine gittiğinde ceza davasıyla ilgili adli yardım talebinde bulunuyorsa Kadın Hakları Merkezine bu konuda bilgi verilmektedir. O gün nöbetçi olan avukat ön görüşmeyi gerçekleştirmektedir. Gizlilik esasına göre, başvurucu onam vermediği sürece Merkezle bilgilerin paylaşılmadığı belirtilmiştir. Adana Barosu Kadın Hakları Merkezi soruşturma aşamasında vekaletle dosya takibi yapmadığını, vekaletsiz iş takibi yapıldığını ifade etmiştir. Kovuşturma aşamasında kişinin şikayetiyle dava açıldıysa ve Kadın Hakları Merkezi'ne bilgi verildiyse Kadın Hakları Merkezi adına katılma talebinde bulunulmasına rağmen ama tüzel kişi Merkez tüzel kişi olmadığından katılma taleplerinin kabul edilmediği ifade edilmiştir. Adana Barosu adına katılma talebinde bulunulmasına rağmen bu konuda bir değişiklik olmamıştır. 6284 sayılı Kanunun yalnızca aile içinde birlikteliği olan yani eski eş ya da mevcut eşler arasında geçerli olduğu ve herhangi bir evlilik bağı bulunmayan tarafları korumayacağı gerekçesiyle bu kanun kapsamında yapılan başvuruların reddedilmeye başlaması üzerine bu konuda yürüttükleri mücadeleden sonuç aldıklarını ifade etmişlerdir.

Ankara Barosu Kadın Hakları Merkezi, katılma talebinde bulunulan dosyalarda talep reddedilirse dosyaya bakan avukat onayıyla yetki belgesi alınarak davaların takip edildiğini ifade etmiştir. Gözlemci veya katılımcı sıfatıyla dava takibi yapılmaktadır.

Gelincik Merkezi yalnızca şiddet gören kadın, çocuk, yaşlı, LGBTİ+ bireylere hukuki destek veren bir merkez olarak kurulmuştur. Adli yardım merkezine başvuran bu kişiler, 9.00-17.00 arasında, nöbet tutan avukatlarla çalışan Gelincik Merkezi'ne yönlendirilmektedir.

Gelincik Merkezi öncelikle 6284 sayılı Kanun çerçevesinde koruma tedbirleri ve daha sonrasında boşanma gibi konularda destek vermek üzere avukat ataması yapmaktadır. Yüz yüze verilen hukuki desteğin yanı sıra hukuki destek veren ve 7/24 çalışan bir Gelincik telefon hattı üzerinden Türkiye'nin her yerinden şiddet mağduru kişilere hukuki destek verilmektedir. Ankara'da ikamet eden kişiler yüz yüze görüşme yapmaya çağırılmaktadır. Ankara dışındaki kişilere ise telefondan destek verilmektedir. Bir büro Ankara Barosu 4. katında ve bir diğer büro Sincan Batı Adliyesinde.

Önemli meselelerden birisi ise, şiddet gören kişilere evrak olmaksızın destek verilmesi. 6284 sayılı Kanun çerçevesinde talepte bulunurken de kanunun ilgili duruma göre tüm maddelerinin göz önünde bulundurularak talepte bulunulması konusunda dikkat edilmektedir. Gelincik Merkezi ve CMK arasında önceden bir işbirliği bulunmaktaydı ve bu işbirliğinin devam etmesi için çalışmalar sürmektedir.

Karadeniz’de kadınların miras hakkıyla ilgili yapılan araştırmada kadınların çaylık arazisi sahipliği konusunda bilgi eksikliği olduğu görülmüştür. Bazı bölgelerde, kadınların miras hakkını kullanmaktan çekindikleri, çünkü kendilerini ihtiyaç sahibi olarak görmedikleri belirtilmiştir.

Diyarbakır Barosu’nun sadece kadınlardan oluşan adli yardım nöbetleri söz konusudur. Bu avukatlar zorunlu bir adli yardım nöbet eğitimi almaktadırlar. Staj eğitimlerinde de Kadın Hakları Merkezi’nin düzenlediği toplumsal cinsiyet eğitimleri verilmektedir. Kadın Hakları Merkezi gönüllü olarak dosya takibi yapmaktadır. Aile Hukukundan kaynaklanan durumlarda adli yardım bütçesinden atama gerçekleştiriliyor olsa da CMK atamalarında bu söz konusu olamamakta ve bu nedenle dosyalar gönüllü avukatlarla ve özel vekaletle gerçekleştirilmektedir. Kadın Hakları Merkezi olarak katılma talepleri reddedildiği için bu şekilde dosya takibi yapılamadığı belirtilmiştir. Şiddetle mücadele ağı üzerinden bu ağa katılan kurumlarla işbirliği yapılmakta ve basın açıklamaları, eylemler ve politikalar belirlenmektedir. Deprem sonrası çadırlarda yaşayan kadınlara şiddetle mücadeleyle ilgili bilgiler verilmiştir. Ancak özellikle KADES uygulaması için o bölgede kadınların telefona sahip olmayabildiklerinin görüldüğü ifade edilmiştir. Kadın hakkı odaklı cezaevi çalışması için bir alt grup kurulmuş ancak deprem nedeniyle çalışmalar planlandığı gibi ilerlememiştir. Cezaevindeki kadınlarla görüşme yapılmış ancak raporlama henüz gerçekleşmemiştir.

Ordu Barosu Kadın Hakları Merkezi, bölgede bulunan kadınlara kadın haklarıyla ilgili eğitimler vermiş bu eğitimlerde çarşı günlerini seçerek daha fazla kadına ulaşmak hedeflenmiştir. Ayrıca bölgedeki kadınlar çalışma hayatında daha fazla yer aldıkları için herhangi bir konuda soruları sebebiyle kurumlara başvurdukları takdirde, kurumların bu kadınları baroya yönlendirmesi gerektiğine dair bilgi verilmiştir. Cezaevleri ziyaretleri yapılmakta ve bu cezaevlerinde hukuki bilgilendirmeden ziyade kadınların koşullarını gözlemleme ve onları güçlendirme amaçlanmaktadır. Katılma talepleri ilk derece mahkemelerinde kabul edilse bile istinafta bozulmaktadır. Kadınların miras hakkı ihlal edilmektedir

Altınordu Belediyesi ile sivil toplum örgütleri aracılığıyla bir proje yapılmakta ve kadın danışma merkezi oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu kadın danışma merkezinde, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, danışmanlık yapacak bir kişi gibi kadınların ihtiyaç duyabilecekleri kişilerden oluşan bir yapı kurulması hedeflenmektedir.

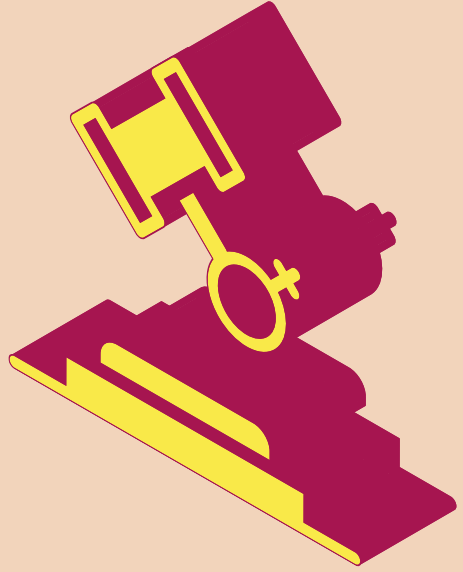
Özyeğin Üniversitesi Hukuk klüğini öğrencileri ceza infaz kurumlarındaki kadın ve çocukların temel ihtiyaçları olan ped ve çocuk bezlerinin devlet tarafından karşılanmasına karar verilmesi için bir başvuruda bulunmuşlar ve bu başvuru kabul edilmiştir. Aynı şekilde deprem bölgesinde çadır ve konteynırlarda ve sığınmaevlerinde kalan kadın ve çocukların da bu ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanması için Kamu Denetçiliğine başvuruda bulunulabileceğı belirtilmiştir.

Eğer kadın şiddet gördüğü beyanında bulunuyorsa Genel İş Sendikasına bağı çalışan eşinin maaşının %50'sinin bir yıl boyunca kadının hesabına yatırdığı aktarılmıştır. Benzer şekilde, çalışanlar kız çocuklarını okula göndermiyorlarsa, sendika tarafından bütün çocuklara verilen eğitim desteğinin de kız çocuklarının okula gönderilmesini sağlamak üzere kesilmesi yapılan çalışmalar arasındadır.

Ordu Kadını Güçlendirme Derneğı, şiddet ve cinsel istismar durumlarında başvuranlara gönüllü avukatlarla danışmanlık hizmeti vermekte ve ayrıca ilgili kurumlara yönlendirme yapmaktadır. Bunun için Mor Çatı desteğıyle başvuru alma ve raporlama konusunda eğitim alınmıştır. Yakın zamanda hukukçu olmayanlar için dava izleme eğitimi gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Ordu'da mevsimlik tarım işçileriyle ilgili çalışılmıştır. Muhtar aracılığıyla kadınlara eğitimler verilmiştir. Ordu Barosuyla işbirliğı içinde çalışmalar yürütölmektedir.

Van Barosu Kadın Hakları Komisyonu'nda gönüllü avukatlarla 7/24 çalışan bir şiddet hattı kurulmuştur. Belediyelere kayyum atanması sürecinde açılan kadın sığınmaevlerinin kapatılması gibi durumlarla karşılaşmıştır. Kadın sivil toplum örgütlerinin kapatıldığından bahsedilmiştir. Şiddet görenin en yakın karakola değil, ikametinin bulunduğu yerdeki karakola başvurması uygulamasıyla ilgili olarak yürütülen çalışmalar sonucu bu konuda ilerleme kaydedilmiştir.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Münevver Karabulut cinayetinin ardından kurulmuş ve İstanbul Sözleşmesi'nde belirtilen önleme, koruma, kovuşturma ve politika oluşturma ilkelerini benimseyerek faaliyetlerini sürdüren ve yetmişten fazla ilde örgütlenmiş bir platformdur. 7/24 ulaşılabilecek bir telefon hattıyla hizmet vermekte ve bir şiddet davası tarafı olan kadınlar veya öldürülen kadınların ailelerine ulaşmayı ve ilgili davalara destek olmayı hedeflemektedir. Bunun yanında veri toplama çalışmaları da gerçekleştirmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu, hak ihlalleri ve adaletsizliklerle ilgili menfaat ihlali aramadan gelen başvurular üzerine karar veren bir kurum olarak çalışmaktadır. Verilen kararlar doğrultusunda idareye önerilerde bulunmak, yıllık raporlar hazırlamak gibi görevleri bulunmaktadır. Ayrıca çocukların kendi başlarına başvuru yapabilecekleri bir kurumdur.

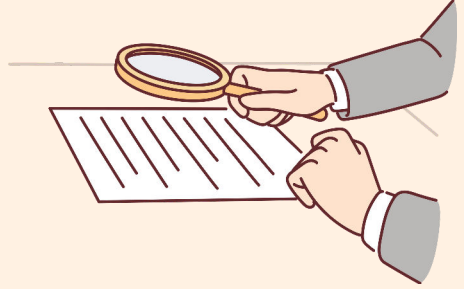
Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, adli süreçte suç mağdurlarına sunulan hizmetlerin geliştirilmesi, politika oluşturulması, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kurulması, buradaki personelin istihdamı ve uygulanacak müdahale programları üzerine politikalar yürütmektedir. Çocuk, kadın, engelli, yaşlı, mülteci mağdurlara yönelik ayrı ayrı politikalar üretilmektedir. 6284 sayılı Kanun kapsamında da çalışmalar yürütülmektedir. Aile mahkemesi sayısının onu geçtiği yerlerde bir ve iki numaralı aile mahkemelerinin tedbir mahkemeleri olarak görevlendirildiği belirtilmiştir. Cumhuriyet savcılıkları bünyesinde aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları soruşturma büroları oluşturulmuştur. Böylece tekrarlanan şiddet vakalarının da gözden kaçırılmaması amaçlanmıştır. Bu konuda mücadele için ayrıca bir uyarı sistemi oluşturulmuş ve kişi hakkında daha önce verilen tedbir kararlarının görülmesi sağlanmıştır.

UNICEF çocukların adalete erişimleriyle ilgili çalışmalar yürütmektedir. Bunların içinde, çocuk hakları eğitimlerinin verilmesi, barolarda çocuk hakları merkezlerinin aktif çalışmalar yürütmesi için destek sunmak, veri toplama çalışmaları gibi faaliyetler yer almaktadır.

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi, bir çok çalışmasının yanı sıra, bu raporun da hazırlanmasına katkı sunan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü Sivil Alan” çalışmasıyla birçok sivil toplum örgütüyle işbirliği yapmaktadır.

Avrupa Konseyi, kadınların adalete erişimiyle ilgili birçok çalışma yürütmektedir ve bu çalışmaların temel amacı kadınların adalete erişiminin uluslararası standartlar ve Avrupa standartları doğrultusunda güçlendirilmesidir. Bu çalışmaların temel amacı, uluslararası standartlara ve Avrupa standartlarına uygun olarak kadınların adalete erişimini güçlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda, dezavantajlı ve savunmasız durumda olan kadınların hukuk okuryazarlığını artırmak, adli yardım hizmetlerini daha erişilebilir kılmak, toplumsal cinsiyet perspektifini güçlendirmek ve yerel mekanizmaları desteklemek gibi temel hedefler belirlenmiştir.

Bu kapsamda, adli yardımda görev alan avukatlara eğitimler verilmesi, HELP programı aracılığıyla stratejik davalama gibi konularda eğitimler verilmesi, çalıştaylar gerçekleştirilmesi, araştırma raporu hazırlamak gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği
tarafından finanse edilmektedir

Bu rapor, 14 Aralık 2022 tarihinde Ankara, 18 Aralık 2022 tarihinde İzmir ve 25 Aralık 2022 tarihinde Adana'da yüz yüze; 18 Ocak 2023 tarihinde Karadeniz bölgesinde ve 27 Ocak 2023 tarihinde Doğu Anadolu Bölgesinde online olarak bölge sivil toplum örgütleri ve baro temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştaylarda ve son olarak 25-26 Nisan 2023 tarihlerinde Ankara'da tüm Türkiye'den sivil toplum örgütleri, baro ve çeşitli kurumların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen çalıştayda paylaşılanlar çerçevesinde raporlaştırılmıştır.

Bu rapor, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi'nin (UN Women) desteklediği "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Güçlü Sivil Alan" ortak programının bir parçası olan ve Uçan Süpürge Vakfı'nın yürüttüğü "Kadın Adalet ve İnsan Hakları Mekanizmalarına Erişimi" başlıklı projesinin fonları kullanılarak hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde taraflardan herhangi birinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

**TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ
İÇİN GÜÇLÜ SİVİL ALAN**